המכללה האקדמית בוינגייט
בוסמים אהבה לקיימה
המרכז
ללימודים אולימפיים

אולימפיזם
מצוינות • ידידות • כבוד

ISRAEL ישראל

אולימפיזם מהו?

הגדרה, יישום ואתגרים

חיים קאופמן
הילה דוידוב
יצחק רם
אפרים זינגר
אלעד סימון
רוני לידור

עריכת לשון: אלינור טילמן

גרפיקה: שלי שלום

דפוס:

כל הזכויות שמורות

למכללה האקדמית בוינגייט

ישראל

התשע״ה 2015

תוכן העניינים

הקדמה **5**

רקע ושורשים רעיוניים **7**

אולימפיזם - הגדרה ומהות **19**
עקרונות למימוש רעיון האולימפיזם 17

פעילות התנועה האולימפית לקידום הרעיון האולימפי 19
גופי התנועה האולימפית 19
פעולות התנועה האולימפית בתחומי חינוך ותרבות 20
פורום הוועד האולימפי ו"יונסקו" 21
תכנית חינוך לערכים אולימפיים 22
תחרויות תרבות של הוועד האולימפי הבין-לאומי 22
קרן הסולידריות האולימפית 23
האקדמיה האולימפית הבין-לאומית 24
האקדמיות האולימפיות הלאומיות 25
הוועדה הבין-לאומית ע"ש פייר דה קוברטן 26
המוזיאון האולימפי 26
הוועדה הבין-לאומית למשחק הוגן 27

סמלים וסיסמאות **28**
סמל חמש הטבעות 28
הלהבה והלפיד 29
המוטו והאמרה 30
השבועה האולימפית: ספורטאים, שופטים ומאמנים 31
ההמנון האולימפי 32
הכפר האולימפי 32

אתגרים בהחלת הרעיון האולימפי **33**
סוגיית החובבנות 33

הפוליטיזציה של המשחקים 35
אתגר הסימום 39
אתגרים נוספים 40
יעדים לעתיד 40
סיכום 42

מקורות נבחרים לקריאה 45

הקדמה

המשחקים האולימפיים הנערכים אחת לארבע שנים נתפסים בעיני הציבור הרחב כאירוע הספורט החשוב, היוקרתי והמרתק ביותר מבין תחרויות הספורט הלאומיות והבין-לאומיות המתקיימות כיום ברחבי העולם בענפי הספורט השונים - אישיים וקבוצתיים כאחד. מחדש המשחקים האולימפיים, הברון פייר דה קוברטן, היה בוודאי נפעם לנוכח הפופולריות הרבה שצברו המשחקים מאז שיזם את חידושם לפני כ-120 שנה והמקום שהם תופסים אחת לארבע שנים בחייהם של רבים — ספורטאים, מאמנים, שופטים, קובעי מדיניות בספורט, אנשי תקשורת, ובעיקר קהל הצופים העצום בעולם כולו, המקדיש שעות רבות מדי יום לצפייה בהם. עם זאת, סביר להניח שדה קוברטן היה גם מביע את אכזבתו נוכח הכרסום שחל במעמדו של הרעיון שעליו ביסס את חידוש המשחקים האולימפיים — *האולימפיזם*.

האולימפיזם, על-פי דה קוברטן, היא פילוסופיית חיים שמטרתה למזג בין שלושה תחומים — ספורט, תרבות וחינוך. האולימפיזם שואף ליצור דרך חיים המשלבת הנאה מהמאמץ, מתן דוגמה אישית ושמירה על עקרונות המוסר הבסיסיים והאוניברסליים. מטרתו העיקרית של דה קוברטן הייתה ליצור עולם טוב יותר באמצעות העיסוק בספורט.

בחוברת זו אנו עוסקים ברעיון האולימפיזם — הגדרתו, יישומו והאתגרים העומדים בפני התנועה האולימפית אם ברצונה לשמר אותו. אנו מתארים את הרקע והשורשים הרעיוניים שלו ומגדירים למה בדיוק התכוון דה קוברטן כשהציג לראשונה את האולימפיזם. אנו מתארים גם כמה מפעילויות התנועה האולימפית לקידום האולימפיזם ובהקשר זה — מציגים כמה סמלים וסיסמאות המבליטים את הרעיון. לבסוף — אנו דנים באתגרים העיקריים הניצבים בפני התנועה האולימפית בהחלת האולימפיזם.

החוברת מיועדת בעיקר לציבור התלמידים והסטודנטים המעוניינים לערוך היכרות ראשונה עם המושג אולימפיזם, שבלהט הסגידה למשחקים האולימפיים בעת המודרנית נשכח מעט עם השנים. בכתיבת החוברת התבססנו על מקורות שונים, שחלקם מופיעים ברשימה המומלצת לקריאה בסוף המסמך. החוברת נכתבה במסגרת הפעילות של המרכז ללימודים אולימפיים שהוקם במכללה האקדמית בוינגייט, בשיתוף פעולה עם הוועד האולימפי הישראלי. אנו תקווה שחוברת זו היא סנונית הראשונה בסדרה של מסמכים שיעסקו בהיבטים שונים של המשחקים האולימפיים והתנועה האולימפית, בהקשרם הישראלי והבין-לאומי.

המחברים,

מאי 2015

רקע ושורשים רעיוניים

התרבות היוונית במאות האחרונות לפני הספירה קידשה את התחרות האצילית כרעיון שצריך להיות מרכזי בכל היבט של החיים הציבוריים והפרטיים של החברה באותה עת. קביעתו של הומרוס: *"לעולם לשאוף להיות הטוב ביותר ולהצטיין על פני אחרים"*, הפכה לאידיאל שלאורו חונך האדם הן בהקשרי פיתוח כישוריו הגופניים-תנועתיים והן באשר לפיתוח נפשו, במטרה להופכו לאדם שלם במשמעות של אזרח טוב והגון. הקשר האמיץ הזה בין גוף ורוח בא לידי ביטוי כבר במאה השמינית לפנה"ס, בתקופת המשחקים האולימפיים הראשונים, שעה שפילוסופים נשאו נאומים, ומשוררים והיסטוריונים קראו בפומבי משיריהם וממכתביהם. הדבר מוכיח את המהות ההוליסטית של התפיסה החינוכית היוונית הקלאסית. אגב, נוהג זה רווח גם במשחקים האולימפיים המודרניים, עד משחקי שטוקהולם בשנת 1912.

היוונים של אותה תקופה חיפשו הרמוניה לא רק בין הגוף לנפש אלא גם בתוך כל אחד משני הרכיבים הללו בנפרד. ואכן, זמן רב נחשב הפנטתלון — קרב החמש, שכלל את המקצועות: ריצה, קפיצה, הטלת כידון, זריקת דיסקוס והיאבקות, למקצוע הספורט המכובד ביותר בתחרויות הספורט היווניות. הסיבה העיקרית לכך היא שהפנטתלון ייצג איזון של יכולות מגוונות — מהירות, כוח באיברי גוף שונים, זריזות וסבולת, ובמקצוע ההיאבקות גם יכולת של קבלת החלטות.

הקשר החזק הזה בין חינוך לאימון גופני מצא את ביטויו העליון, במהלך המאה הרביעית לפנה"ס, ביסודו ובהפעלתו של הגימנסיון ("גימנוס" = עירום; כך נהגו היוונים להתעמל ולהתחרות). הגימנסיון היה המוסד החינוכי שנועד לשפר את הביצועים הגופניים של התלמיד ולעצב את נפשו בעת ובעונה אחת. אפיונו החינוכי הייחודי של המוסד, שהיה בנוי על מוזיקה (מדעי הרוח) וגימנסטיקה (ספורט וחינוך גופני), התבסס בעת שאפלטון ואריסטו פיתחו את בתי-הספר שלהם לפילוסופיה — האקדמיה

הגימנסיון - מוסד חינוכי ביוון העתיקה, שנועד לשפר את ביצועיו הגופניים של התלמיד באמצעות ספורט וחינוך גופני ולעצב את נפשו באמצעות מוזיקה ואמנויות

והליקאון. המאמץ המתמיד להשיג איזון בין הבריאות הגופנית והנפשית ניכר היטב בדיאלוגים הסוקראטיים, ולמעשה הוא זה שיצר את הבסיס לחינוך החברתי-פוליטי והיה למהות המכוננת של הרוח היוונית, המונחת ביסוד התרבות המערבית.

היוונים ראו בעצם התחרותיות ערך חשוב. התחרויות ביוון כונו "אגוניסטיקה", שמשמעותה התגברות על סבל ("אגון" = סבל ויגון). אדם הלומד להתמודד עם קשיים פיזיים ונפשיים במהלך התחרות ואף מצליח להתגבר עליהם מעלה את איכותו האנושית. התחרויות הכלל-יווניות, ובמיוחד אלו שהתקיימו באולימפיה, חיזקו את התודעה היוונית המשותפת ואת ערך השלום בחברה היוונית המפולגת והמסוכסכת. היוונים שמרו בקפדנות על ה"אכריה" (Ekecheiria — השלום האולימפי), שאסר על קיום מלחמות באולימפיה ואִפשר לכל אחד להגיע לאתר בזמן המשחקים. ההקפדה על ה"אכריה" הביאה לכך שהמשחקים ביוון העתיקה לא הופסקו מעולם, גם בתקופת מלחמות (בניגוד למשחקים המודרניים).

זו הייתה המורשת התרבותית, שממנה ינק הברון הצרפתי, פייר דה קוברטן (Pierre de Coubertain), אחד ממחנכי הגוף המודרניים הראשונים בשלהי המאה התשע-עשרה. דה קוברטן היטיב להבין לעומק את הקשר האפשרי שבין ספורט וחינוך ובעקבות זאת — להגדיר ולנסח בבהירות את האפשרויות החינוכיות הטמונות בעולם החינוך הגופני:

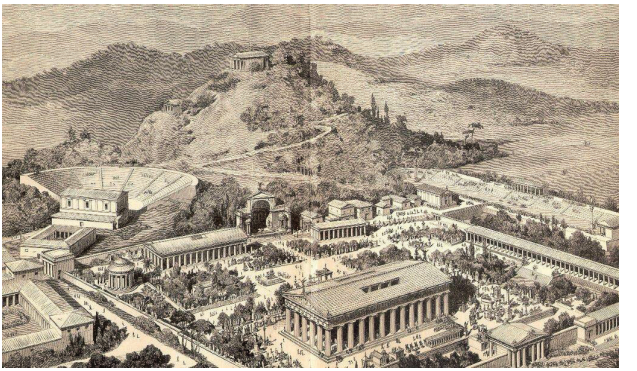

אולימפיה – אתר התחרויות
של המשחקים האולימפיים בעת העתיקה

"החינוך הגופני הוא מדע בעל היקף רב. מחד גיסא — הוא נוגע ברפואה, ומאידך גיסא — הוא נוגע במוסר... לדעתי, הספורט מקנה לעוסק בו בהירות יתירה בשיפוט ויתר התמדה בביצוע. אבל כלום מצליחים החינוך הגופני והספורט לחזק יותר את האופי ולחזק את השרירים המוסריים של האדם? אכן, בתשובה על שאלה זאת תלוי המקום שיש להקצות לספורט בחינוך".

הברון הצרפתי פייר דה קוברטן,
מחדש המשחקים האולימפיים בשנת 1896

קוברטן הושפע רבות גם מפילוסוף הנטורליזם הצרפתי הגדול, ז׳אן ז׳אק רוסו (Jean Jacues Rousseau), שחי ופעל כמאה שנים לפניו. רוסו עצמו הושפע עמוקות מן התפיסות היווניות ההוליסטיות של טבע האדם ודרכי חינוכו הראויות ויצר הגות חינוכית מפותחת, הנסמכת בתשתיתה בעיקר על עולם של חינוך גופני הומניסטי. הטקסט החינוכי החשוב ביותר שלו — אמיל, או על החינוך (1862) (Émile, ou De l'éducation), ראוי לדעת הוגים חברתיים רבים לתואר ״הטקסט המכונן של האידיאולוגיה האינדיווידואליסטית בחינוך המודרני״, והמוטו המנחה שלו הוא השאיפה ל״איתנות הגוף ואיתנות הנפש, תבונתו של החכם ועוצמתו של האתלט״.

בשנת 1772 כתב רוסו מאמר בשם הרהורים על המשטר של פולין (Considérations sur le gouvernement de Pologne). המאמר, שהתפרסם כמה שנים מאוחר יותר, נכתב לבקשת אציל פולני, שביקש מרוסו עצה באשר לדרך שיש לנקוט כדי להציל את פולין מכיבוש וחלוקה על-ידי שכניה המאיימים עליה תדיר (פרוסיה מצד אחד ורוסיה מצד שני). רוסו הזכיר במאמרו זה מחוקקים גדולים מן העבר, ביניהם משה רבנו העברי וליקורגוס (Lukoûrgos) היווני. משה הצליח להפוך קבוצה של פליטים אומללים, שהיו חסרי מיומנויות, אומנויות, כישרונות, נשק או מידות חברתיות כלשהן, לגוש מדיני ולעם חופשי מכוחם של חוקים, מידות ומנהגים מצוינים. היוונים, לעומת זאת, איחדו את עמם בדרך אחרת — באמצעות המשחקים האולימפיים. רוסו גרס שפולין צריכה הייתה לאמץ לעצמה צירוף של שני הדגמים הללו גם יחד, אם ברצונה לשרוד. מחד-גיסא, צריך לחנך את הדור הצעיר על ברכי הנאמנות לעם ולמולדת על-ידי שינון תולדותיו ולימוד מסורותיו של העם. מאידך גיסא, יש לשקוד על חינוכו ושיקומו הגופני של הדור הצעיר. לכן גם, כך סבר רוסו, יש להכיר בנחיצותם של בתי-ספר ציבוריים ובתוך אלה — במקומו של החינוך הגופני הפורמאלי:

״בכל המדרשות יש להקים אולם התעמלות, ובו יתרגלו הילדים את גופם. גורם זה, המוזנח כל-כך, הוא לדעתי

החלק החשוב ביותר של החינוך, לא רק כדי לעצב אופי איתן ובריא אלא במיוחד למען המוסר״.

אבל רוסו לא הסתפק ברמת החינוך היסודי וגם לא בזו הציבורית. הוא המליץ, במקביל, גם על עריכת חגיגות וכינוסים לאוכלוסייה כולה, שכן אין טובים מאלה לעורר פתיחות ושיתוף בין המעמדות השונים. עיקרם של מפגשים המוניים אלה צריך להתמקד, לדעתו, בתחרויות הספורט ובתרגילי הגוף, המספקים פורקן ליצר ההתמודדות המקנן בלב האדם באשר הוא, ועל כן גם בלב כל ילד: *״הורים המעדיפים חינוך בבית ושמגדלים את הילדים תחת פיקוחם, חייבים בכל זאת לשולחם לתרגילים אלה (גופניים וציבוריים)... מכיוון שאין מדובר כאן רק בהעסקתם אלא בהרגלתם בעוד מועד לסדר, לשוויון, לאחווה״.*

בעודו מושפע עמוקות משני מקורות אלה ביקש קוברטן, נוסף לכינונה של מערכת חינוך גופני שיטתית, גם לחזור ולהפיק את רעיון המשחקים האולימפיים כתנועה אנושית ערכית נרחבת, הקשורה בטבורה לעולם החינוך בכלל ולעולם החינוך הגופני בפרט. בעולם החינוך הגופני ניתן לזהות למעשה שלוש משפחות מרכזיות של מטרות: (א) חינוך לתנועה ולטיפוח הגוף; (ב) חינוך אופיו של האדם ועיצוב אישיותו באמצעות התנועה והספורט; (ג) חינוך לביקורתיות ולתיקון עולם בהקשרי החינוך לערכים בכלל ובעולם הספורט בפרט. קוברטן קיבל את כל שלוש המשפחות, בהבינו שסוציאליזציה באמצעות פעילות גופנית וספורט צריכה להיות חלק מן ההכרה האינטגרטיבית, שהחינוך הגופני הבית-ספרי ופעילויות הספורט המאורגנות והמפוקחות על-ידי הקהילה הם סוכנים יעילים לקידום ערכים חברתיים. תרגול גופני הוא גם הוכחה לחיי נוער בריאים, ובידי מחנך שאפתן, בין שהוא מורה ובין שמאמן, עשוי התרגול הזה להפוך לכוח המקדם את חינוך האופי ולגרום לפיתוח יציבותו של הצעיר — הפנימית והחיצונית כאחד.

קוברטן קיבל והפנים אפוא את כל סוגי המטרות, אבל בעשייתו הציבורית בחר להתמקד בעיקר במשפחה השלישית — מפעלות

החינוך הגופני והספורט לתכלית של תיקון עולם. הוא הבין שכאשר משתמשים בשיקולים פדגוגיים בהקשרי הוראה ולימוד והפעלה של משחקי תנועה וספורט, מתעוררים במקביל גם שיקולים סוציאליים הנובעים מתוך ההשתתפות בפעילויות כאלה, שהרי מעצם טבעה, הפעולה בקבוצה מחנכת ומפנה בו-זמנית את תשומת-הלב לתרומת הקבוצה ליחיד ולתרומת היחיד לקבוצה. היא מאפשרת לימוד ויישום של מונחים חברתיים, כגון התנהגות בהיררכיה, התנהגות דמוקרטית, אחריות, התחשבות באחרים, יחסים בין המינים, קבלת מנהיגות, חתירה לשלום ועוד. לפיכך, קוברטן מעלה על נס את חשיבותה של הפעילות המשחקית-ספורטיבית לשם טיפוח ערכים של התנהגות סוציאלית.

ההכרה בחוקי הפעילות הספורטיבית-תחרותית והשמירה עליהם מחנכות לתחושת אחריות ומפתחות רגישות לתפקידי האחר (או האחרים) בתחרות. גם רגש העזרה מוכיח את עצמו, בעיקר בעת הפעולה בקבוצה. כך עשויה הפעילות הספורטיבית להפוך למנוף יעיל לחינוך חברתי-ערכי.

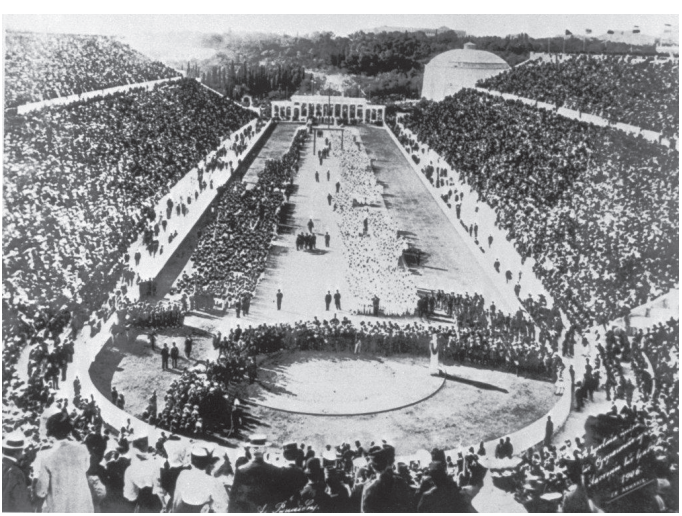

זירת המשחקים האולימפיים של העת החדשה, 1896

האסטרטגיה המובילה פעילות חינוכית זו כוללת את השלבים המתפתחים הבאים: הבנת חשיבות הכללים במשחק, הבעת הסכמה מודעת לשמירה על כללי המשחק והפנמת חשיבותה, גילוי הבנה לרגשות הזולת ולצרכיו הלגיטימיים במשחק והיענות להם ועוד. יתרה מזו, התנועה כנושא מתורגל במשחקים ואף עצם התחרות במסגרת קבוצתית, המחייבת הכרה בסדרי הקבוצה, עשויות להיות בעלות ערך חינוכי בהשתלבות עתידית בסדרי החברה המאורגנת.

אלה היו התובנות שהשפיעו על פייר דה קוברטן בעת שהגה את רעיון חידוש המשחקים האולימפיים כאמצעי תרבותי-חינוכי לשיפור פני האנושות. רעיון זה, מצדו האידאי, קרוי היום *אולימפיזם*, והוא אמור לשמש אותנו כפילוסופיה המתווה דרך לחיים ראויים, המופקים בעזרת תוכני הספורט ובאמצעות החינוך הגופני, המייצג של עולם הספורט במערכות החינוך ברחבי העולם.

טקס הדלקת הלפיד האולימפי באולימפיה, יוון

אולימפיזם – הגדרה ומהות

באמנה האולימפית מוגדר האולימפיזם כך:

"האולימפיזם היא פילוסופיה של החיים, המשפרת ומשלבת באופן מאוזן את תכונות הגוף, הרצון והנפש, באמצעות מיזוג הספורט עם התרבות והחינוך. האולימפיזם שואף ליצור דרך חיים המשלבת הנאה מהמאמץ, מתן דוגמה אישית ושמירה על עקרונות המוסר הבסיסיים והאוניברסליים. מטרת האולימפיזם היא להעמיד את הספורט בכל מקום לטובת ההתפתחות ההרמונית של האדם, במטרה לעודד הקמתה של חברה הדוגלת בשלום ומטפחת את כבוד האדם".

תכלית האולימפיזם מוגדרת כ*"בניית עולם טוב יותר באמצעות הספורט"*, והיא נסמכת על התובנות הבאות: חשיבות ערכי המאמץ האנושי המושכל, הבא לידי ביטוי בפעילויות ספורט המערבות את כוליות האדם (wholeness). הכוונה היא לשילוב של הפיזי עם הנפשי, הרגשי והחברתי. ההנאה והאושר שפעילויות כאלה מסבות לחיי בני האדם, יש בהן כדי לשפר במקביל גם את פני החברה, הנשענת על יחידים המרכיבים אותה. עולם טוב יותר פירושו אפוא קהילות טובות יותר, הפועלות בדרכי שלום ועל-פי משפט העמים במטרה לממש את זכויות הפרט המתקיים במסגרתן ולשמר את כבודו של האדם באשר הוא, ללא הבדלי גזע, מין, דת או לאום.

לרעיון האולימפיזם הועלו גם התנגדויות וביקורות אידאיות, שניתן לתמצתן כך: התנאים של הספורט האורגני והספורט ההישגי, הכולל כמובן גם את הספורט האולימפי, הם תנאים של חברה סמכותנית. הם דורשים לא פעם ציות וקבלת הוראות ללא ביקורת ולא פעם אף תלות מוחלטת בקבלת הנחיות מן המאמן, המורה או כל דמות סמכותית אחרת. בכך הם עלולים לתרום לבנייתה של חברה סמכותית הכבולה להישגים. התוצאות של התפתחות חברתית שלילית כזו עשויות להתבטא בתוככי ארגוני

הספורט ובתי-הספר ואפילו בתוך הגרעין המשפחתי.

הביקורת הזו, ממש כמו רעיון האולימפיזם עצמו המבוקר על-ידה, מתייחסים לספורט גם כאל גורם פוטנציאלי להשפעה חברתית. על כן, צריך עוד לבדוק אם ובאיזו מידה קיימת גם התייחסות לצדדים המכניים והמבניים של התהליכים החברתיים עצמם, כלומר בירור אופיה האמתי של האינטראקציה בספורט. יש כאן שתי עמדות נוגדות של מהות התיאוריה החברתית בהקשרי הספורט, ותפקידו של הוועד האולימפי הבין-לאומי, באמצעות זרועותיו הפרוסות ברחבי העולם — הוועדים האולימפיים הלאומיים — הוא להוכיח במחקר ובמעשה כי כגוף המופקד על מורשתו של קוברטן, הספורט אכן מקדם הלכה למעשה את שלושת ערכי הליבה של התנועה האולימפית — מצוינות, ידידות וכבוד.

- **מצוינות** באידיאל האולימפי פירושה השתדלות כנה לעשות את המיטב בחיים בכלל ובאירועי הספורט בפרט. מדובר כאן לא רק בניסיון אמתי לזכות בהתמודדות בדרכים הגונות, אלא גם בעצם עשיית מאמצים להשתתף בה במקביל לחתירה מתמדת להתפתחות ולהתקדמות אל מול המטרות האישיות ו/או הקבוצתיות. כמו כן — בטיפוח השאיפה לעשיית הטוב בחיי היום-יום מתוך שאיבת הנאה מן השילוב של גוף בריא עם נפש ורצון חזקים.

- **ידידות** פירושה טוויית קשרים והבנה הדדית בין בני אדם. בהקשרו הרחב יותר, מושג זה מתייחס לבניית עולם טוב יותר, עולם של שלום, באמצעות טיפוח של אחדות, רוח צוות, שמחה ואופטימיות בספורט. עוד יש לחתור לקידום מצבים, שבהם המשחקים האולימפיים יעוררו השראה בקרב בני האדם לנסות להתגבר על בעיות פוליטיות, בעיות של כלכלה, אפליה מגדרית, גזענות והבדלי דת, וזאת על-ידי יצירת חברויות אמיצות וארוכות-טווח החוצות מגזרים בתוך הקבוצות השונות בחברה וביניהן.

- **כבוד** מייצג ערך מרכזי ביחסי אנוש; החל בכבוד שהאדם רוכש לעצמו ולגופו על-ידי טיפוח מתמיד של יחסי אנוש בדרכים מקובלות ומוּתרות, וממשיך בכבוד שיש לרכוש לזולת, בין שהוא חבר לאותה קבוצה ובין אם מתמודד או שופט. לעולם יש לראות בזולת הזה מטרה לכשעצמה ולא אמצעי בלבד. כמו כן — הכבוד שיש להעניק לסביבה מתייחס גם לפעילות עצמה — היצמדות לעקרון המשחק ההוגן, המתבטא בשמירה על הכללים ובמתן כבוד לכל מי שנוטל חלק בתכנית האולימפית ומייצג בכך את המאמץ האנושי להשתפרות.

עקרונות למימוש רעיון האולימפיזם

הוועד האולימפי הבין-לאומי ניסח שישה עקרונות למימוש רעיון האולימפיזם, במטרה לנסות ליישם את ערכי השינוי החברתי המיוחל:

- **מניעת אפליה:** התנועה האולימפית שואפת להבטיח שהספורט יתנהל ללא כל אפליה שהיא.
- **אחריות סביבתית:** התנועה האולימפית מארגנת ומספקת תכניות, המקדמות פיתוח כלכלי, חברתי וסביבתי בר-קיימא.
- **אוניברסליות:** הספורט שייך לכולם. בכל ההחלטות שמקבלת התנועה האולימפית היא מביאה בחשבון את ההשפעה האוניברסלית שיש לספורט על הפרט ועל החברה.
- **אחדות:** התנועה האולימפית מחויבת לפיתוח תכניות, שייצרו יחד תגובה חברתית משמעותית ומקיפה לסוגיות שבתחום השפעתה מצד כל אלה השייכים לה.
- **ברית בין ספורט, חינוך ותרבות:** התנועה האולימפית מחויבת לקדם את רוח האולימפיזם, המשלבת ספורט, תרבות וחינוך.
- **הומניזם:** הפעילות של התנועה האולימפית מציבה את האדם במרכז תשומת-הלב שלה, ומבטיחה כי העיסוק בספורט הוא זכותו של כל אדם.

בנובמבר 2007 התייחס ז'אק רוגה (Jacques Rogge), נשיא הוועד האולימפי הבין-לאומי דאז, לחשיבותם של הערכים האולימפיים:

> *"התנועה האולימפית עושה מאמץ גדול בהטמעת הערכים האולימפיים בלבם ובמוחם של הצעירים. הספורט הוא שפה אוניברסלית. הספורט מלמד אותנו איך לשאוף למצוינות בכל מה שאנחנו עושים, איך לחיות בידידות ובשלום, איך לכבד את עצמנו, את האחר ואת הכללים והחוקים... מצוינות, ידידות וכבוד הם הערכים*

האולימפיים הבסיסיים, ויש לעגן אותם בכל הפעילויות שלנו".

נשיא הוועד האולימפי הבין-לאומי הנוכחי, תומאס באך (Thomas Bach), הצהיר: "הספורט הוא לא רק פעילות גופנית; הוא מקדם את הבריאות ומסייע במניעה, או אפילו מרפא ממחלות של הציוויליזציה המודרנית. כמו כן, הוא כלי חינוכי שמטפח התפתחות קוגניטיבית, מלמד התנהגות חברתית ומסייע לשלב את הקהילות".

פעילות התנועה האולימפית לקידום הרעיון האולימפי

גופי התנועה האולימפית

התנועה האולימפית אחראית לקיום המשחקים האולימפיים ונותנת את חסותה למשחקים היבשתיים ולמשחקי הנוער האולימפיים (Youth Olympic Games; YOG). התנועה כוללת ארבעה גופים מרכזיים:

1. **הוועד האולימפי הבין-לאומי** (International Olympic Committee; IOC): זהו הגוף העליון של התנועה האולימפית ומקום מושבו בעיר לוזאן, שוויץ. הוא מונה 115 חברים ואף מרכיב את הוועדות השונות, שתכליתן בין היתר לקיים את האמנה האולימפית ולהחיל את הרעיונות האולימפיים.

2. **התאחדויות הספורט הבין-לאומיות** (International Federations; IF): התאחדויות הספורט הבי"ל מייצגות 35 ענפי ספורט הנכללים בתכנית האולימפית (28 ענפי קיץ ו-7 ענפי חורף). ענפים שאינם אולימפיים מאוגדים בארגון נפרד ומקיימים אחת ל-4 שנים את "משחקי העולם". ספורט הנכים מאוגד בארגון בין-לאומי נפרד, המקיים אחת ל-4 שנים את המשחקים הפאראלימפיים.

3. **הוועדים האולימפיים הלאומיים** (National Olympic Committees; NOCs): קיימים 205 ועדים אולימפיים לאומיים, המייצגים את כל מדינות העולם, נוסף לכמה טריטוריות שאינן מוכרות כמדינות עצמאיות. הוועדים פועלים במסגרת ועדים אולימפיים יבשתיים. מאז 1995 ישראל חברה בוועד האולימפי האירופי (European Olympic Committee; EOC), המונה 50 חברים. הוועד האולימפי הישראלי הוא ארגון הגג של הספורט האולימפי בישראל, וחברים בו כל ראשי איגודי הספורט, ספורטאים אולימפיים ואישי ציבור.

4. **הוועדה המארגנת של המשחקים האולימפיים** (Olympic Games Operation Committee; OGOC): בהתאם לאמנה האולימפית, הוועדה מארגנת תכנית של אירועי תרבות שמטרתם לקדם את היחסים ההרמוניים, ההבנה הדדית והידידות בין המשתתפים במשחקים האולימפיים. תכניות התרבות כוללות אירועים בכפר האולימפי ובעיר המארחת, והם מסמלים אוניברסליות ומגוון תרבויות אנושיות.

טקס הפתיחה של משחקי הנוער האולימפיים, ננג'ינג סין, 2014

פעולות התנועה האולימפית בתחומי חינוך ותרבות

החינוך והתרבות מצויים בלב הליבה של התנועה האולימפית. באמנה האולימפית נקבע באופן ברור כי: *"מטרתה של התנועה האולימפית היא לתרום לבניית עולם של שלום, טוב יותר, באמצעות חינוך הנוער דרך אימון וספורט, בהתאם לערכי האולימפיזם"*. כמו כן נקבע בה כי: *"יש לקדם את העקרונות*

וערכי היסוד של האולימפיזם במדינות שונות, בפרט בתחומי ספורט וחינוך, על-ידי קידום תכניות חינוכיות אולימפיות בכל הרמות בבתי-הספר, במוסדות ובאוניברסיטאות לחינוך גופני ולספורט. כמו כן — על-ידי עידוד הקמה של מוסדות המיועדים לחינוך אולימפי, כגון האקדמיה האולימפית הלאומית, מוזיאונים אולימפיים ותכניות נוספות הכוללות תרבות והקשורות לתנועה האולימפית".

האמנה ממליצה לוועדים האולימפיים הלאומיים *"לארגן באופן קבוע — אם אפשר בכל שנה — יום אולימפי או שבוע אולימפי, שנועד לקדם את התנועה האולימפית ולכלול בפעילותם לקידום התרבות והאמנות את תחומי הספורט והאולימפיזם"*. היום האולימפי נקבע ב-23/6, והוא מייצג את *"יום ההולדת של המשחקים האולימפיים או תחייתם של המשחקים"*.

בהתייחס למטרות אלה נוקטת התנועה האולימפית בפעולות הבאות:

פורום הוועד האולימפי ו"יונסקו"

הפורומים העולמיים של הוועד האולימפי הבין-לאומי לחינוך, לתרבות ולספורט פועלים בשותפות עם "יונסקו" (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization; UNESCO) ובהתאם לתזכיר ההבנות שנחתם בינואר 2004. הפורומים העולמיים מפגישים נציגים ושותפים של התנועה האולימפית, כמו גם אמנים, אנשי אקדמיה ואחרים העוסקים בנושאים אלה. מטרת פורומים אלה להעריך באופן שוטף את ההתקדמות שנעשתה בתחום החינוך, התרבות והספורט על-ידי התנועה האולימפית. כמו כן — לספק מידע חדש בנושאים האולימפיים על-ידי שיתוף המשתתפים בחוויות ובתחומים חברתיים שונים תוך עידוד שיתוף פעולה של מדינות בנושאים אלה.

תכנית חינוך לערכים אולימפיים (Olympic Values Education Program; OVEP)

תכנית זו מבוססת על ערכים אולימפיים וממוקדת בצעירים. התכנית מהווה חלק מה"חינוך באמצעות ספורט", ונועדה להדריך צעירים תוך שימוש בספורט להחדרת ערכים אנושיים ואוניברסליים ומשיכתם לפעילות גופנית כבר בגיל צעיר. באמצעות התכנית פותחו אמצעים שונים כדי לסייע לאנשי חינוך, למאמנים ולמנהיגי קבוצות נוער כדי ללמדם את הערכים החינוכיים של התנועה האולימפית. המחלקה לשיתוף פעולה ולפיתוח בין-לאומי בוועד האולימפי הבין-לאומי מארגנת סדנאות מאמנים על בסיס קבוע, שמטרתן לחנך את המחנכים ביחס לתכנים ולמתודולוגיות בהתאם לכלים של הוועד האולימפי הבין-לאומי.

תחרויות תרבות של הוועד האולימפי הבין-לאומי

מטרת התחרויות של הוועד האולימפי הבין-לאומי לעודד חילופי תרבויות ולהפיץ את מגוון התרבויות בשנים שבין המשחקים האולימפיים. מידע על התחרויות ונוהלי ההשתתפות מתפרסמים על-ידי מחלקות הוועד האולימפי הבין-לאומי. התחרויות המתקיימות הן כדלהלן:

- **פרס ה"האמנות האולימפית"** (Olympiart): הפרס הושק בשנת 1991, והוא מוענק אחת לארבע שנים. פרס זה היה הראשון בתחרויות של ועדת החינוך והתרבות של הוועד האולימפי, במטרה לחזק את הקשר בין האמנות והמשחקים האולימפיים. מאז 2004 ניתן הפרס לאמן מהמדינה המארחת את המשחקים האולימפיים.

- **תחרות ספורט ואמנות:** התחרות מתקיימת אחת לארבע שנים ובוחנת עבודות גרפיות ופסלים. התחרות מספקת הזדמנות לוועדים אולימפיים לאומיים לארגן תחרות ארצית בשיתוף פעולה עם בתי-ספר לאמנות ולטפח זיקה פעילה בין ספורט ואמנות. העבודות הטובות ביותר בתחרויות הארציות

משתתפות בתחרות בין-לאומית, והזוכות מוצגות במוזיאון האולימפי בלוזאן ובמשחקים האולימפיים.

- **תחרות ספורט אולימפי וספרות:** תחרות זו החלה בשנת 2001, וזוכות בה העבודות הטובות ביותר הקשורות לרוח האולימפית או לערכים האולימפיים בשלוש קטגוריות גיל (מתחת לגיל 12, 12-18 ומעל 19). במדינות מסוימות מתקיימות התחרויות בבתי—ספר, בשיתוף פעולה עם משרד החינוך. העבודות נכתבות בשפה המקומית ותורמות להמחשת הערכים האולימפיים. הזוכים בכל קטגוריה, בשפה של כל מדינה ואזור, נבחרים על-ידי שופטים מקומיים והטקסטים המנצחים מכל מדינה מתפרסמים בחוברת בשפת המקור שלהם.

- **תחרות ספורט וצילום:** בתחרות זו משתתפים חובבי צילום. חבר שופטים בין-לאומיים, המורכבים מחברי הוועד האולימפי הבין-לאומי, חברי ועדת החינוך והתרבות וצלמים מקצועיים, בסיוע הקרן העולמית לצלמי עיתונות, בוחר שלושה זוכים בכל אחת מקטגוריות הצילום שנבחרות. הזוכים מוזמנים לטקס הענקת פרסים שמתקיים באקדמיה האולימפית הבין-לאומית באולימפיה. עבודתם מתפרסמת בחוברת מיוחדת, החושפת לראשונה רבים מהצלמים הצעירים.

- **תחרות ספורט ושירה:** תחרות זו הושקה לראשונה בנובמבר 2007, ובה מוזמן כל ועד אולימפי לאומי לארגן תחרות שירה בהשראת הרעיון של ספורט ולהגיש לתחרות הבין-לאומית את השיר המורכב ממילים מקוריות, מוזיקה וכוריאוגרפיה. הזמרים המנצחים מוזמנים לבצע את השיר שלהם במשחקים האולימפיים.

קרן הסולידריות האולימפית (Olympic Solidarity)

הסולידריות האולימפית הוא שמה של קרן המעודדת את הוועדים האולימפיים ואת האקדמיות האולימפיות הלאומיות

שלהם למעורבות פעילה בתחום התרבות והחינוך האולימפיים. הקרן תומכת בהשתתפותם של נציגי הוועדים האולימפיים במפגשי פורום של הוועד האולימפי הבין-לאומי בתחומי החינוך, התרבות והספורט ומסייעת לוועדים האולימפיים בעלויות של השתתפות בתחרויות של הוועד האולימפי הבין-לאומי ברמה הלאומית. התמיכה מתבטאת גם בהקמת מיזמים ברמה הארצית, באמצעות תכניות ו/או פעולות ספציפיות כגון יצירת אקדמיה אולימפית לאומית, הקמת תכניות חינוך אולימפיות בבתי-ספר ובאוניברסיטאות וסיוע לתערוכות או לפעילויות תרבות אחרות הקשורות לספורט.

האקדמיה האולימפית הבין-לאומית (International Olympic Academy; IOA)

בשנת 1927, הברון פייר דה קוברטן וחברו יוהניס צ'ריספיס (Ioannis Chrysafis), ראש המחלקה לחינוך גופני באוניברסיטת אתונה, הסכימו על הקמת מרכז ללימודי התנועה האולימפית והתפתחותה. האקדמיה שוכנת באתר קבוע באולימפיה ומקיימת סדרות של מפגשים, ימי עיון ופעילויות אחרות המתקיימת בכל השנה. מתקני האקדמיה כוללים שני אולמות כנסים (אחד מהם כולל 450 מושבים המצוידים בטכנולוגיה העדכנית ביותר), ספרייה, לינה עבור 250 אנשים, מתקני ספורט, מסעדות ומבנים מנהליים. המשימות של האקדמיה כיום הן כדלהלן:

- לתפקד כמרכז אקדמי בין-לאומי ללימודים אולימפיים, חינוך ומחקר ולפעול כפורום בין-לאומי לחופש ביטוי ולהחלפת רעיונות.
- להפגיש את בני המשפחה האולימפית, אנשי אקדמיה, ספורטאים, מנהלי ספורט וצעירים מכל רחבי העולם ברוח של ידידות ושיתוף פעולה.
- להניע את המשתתפים להשתמש בחוויות ובידע שצברו באקדמיה לקידום הערכים האולימפיים בארצות מוצאם.

- לקדם את הערכים האולימפיים ואת עקרונות היסוד של האולימפיזם ולחקור ולשפר את תרומת האולימפיזם לאנושות.
- לשתף פעולה ולסייע לאקדמיות האולימפיות הלאומיות ולמוסדות אחרים המחויבים לחינוך האולימפי.

האקדמיה מיישמת את ייעודה באמצעות ארגון של סדרת מפגשים, ימי עיון ופעילויות נוספות הכוללות:

- מושב שנתי בין-לאומי למשתתפים צעירים (ישראל שולחת מדי שנה שני נציגים למושב זה)
- סמינר בין-לאומי בנושא לימודים אולימפיים לתארים מתקדמים של סטודנטים
- מגוון רחב של הפעלות בין-לאומיות, המכוונות לקבוצות משתתפים ייחודיות כמו אנשי חינוך ומנהלי מוסדות גבוהים לחינוך גופני, מנהלי אקדמיות אולימפיות לאומיות, צוות הוועד האולימפי הלאומי, עיתונאי ספורט וזוכי מדליות אולימפיות
- הפעלות מיוחדות למוסדות הקשורים באופן עקיף בקידום הערכים האולימפיים
- כנסים בנושא מדע וספורט
- מפגשים של חוקרים העוסקים בחקר סוגיות אולימפיות.

האקדמיות האולימפיות הלאומיות (National Olympic Academies; NOAs)

בהתאם לאמנה האולימפית, הוועדים האולימפיים הלאומיים נדרשים לעודד הקמה של מוסדות המוקדשים לחינוך אולימפי. כדי למלא משימה זו פועלות האקדמיות האולימפית הלאומיות כשלוחה של הוועדים האולימפיים הלאומיים. נוסף לכך, האקדמיה

האולימפית הבין-לאומית פועלת כמתאמת בין האקדמיות האולימפיות הלאומיות. התכניות של אקדמיות אלה נוצרו כדי לעודד את מעורבותם של צעירים בספורט ואף לשפר את תכניות הלימודים ומערכות החינוך במדינות המעורבות. החל בשנת 2012 פועל בישראל המרכז ללימודים אולימפיים במכללה האקדמית בוינגייט.

הוועדה הבין-לאומית ע"ש פייר דה קוברטן
(Comité International Pierre de Coubertin; CIPC)

מטרתה של הוועדה הבין-לאומית של פייר דה קוברטן היא להפיץ, ככל האפשר, את פועלו של מייסד המשחקים האולימפיים בעת החדשה ולהנציח את זכרו ברחבי העולם באמצעות הפצת כתביו. כך לדוגמה, ב-1991 פרסמה הוועדה את הביבליוגרפיה של דה קוברטן, כמו גם את הטקסטים העיקריים שלו.

המוזיאון האולימפי (The Olympic Museum)

חואן אנטוניו סאמארנש (Juan Antonio Samaranch), הנשיא לשעבר של הוועד האולימפי הבין-לאומי (1980-2001), אמר שהמוזיאון האולימפי *"נועד לכל מי שלהוט על הספורט והתנועה האולימפית; וכל מי שיש לו עניין בהיסטוריה, בתרבות ובאמנות; ולכל מי שאכפת לו מעתיד החברה שלנו"*. המוזיאון האולימפי המצוי בלוזאן הוקם כפרויקט חינוכי ותרבותי, שמטרתו לא רק לתעד חומר ארכיוני הקשור לתנועה האולימפית אלא גם להביא לכלל מודעות הקהל את חשיבותם של הערכים האולימפיים. באמצעות תמונות, תערוכות ותכניות חינוכיות ותרבותיות, המוזיאון האולימפי מספק מידע בכל הקשור לתנועה האולימפית ושיתוף הפעולה שלה עם הוועדים האולימפיים ברחבי העולם. הוא אף תורם לארגון אוספים, תערוכות, שירותי חינוך ופעילויות תרבות שונות.

החל בשנת 2009 פועלת בישראל ה"חוויה האולימפית" — מרכז מבקרים אקטיבי שמטרתו להנחיל את הערכים האולימפיים בקרב

תושבי המדינה. ה"חוויה האולימפית" חברה בארגון המוזיאונים האולימפיים של הוועד האולימפי הבין-לאומי. קיימים 18 מוזיאונים אולימפיים ברחבי העולם.

הוועדה הבין-לאומית למשחק הוגן (Comité International pour le Fair Play; CIFP)

הוועדה הבין-לאומית לספורט הוגן נוסדה בשנת 1963 על-ידי כמה ארגוני ספורט בין-לאומיים השייכים לתנועה האולימפית כמו פיפ"א (התאחדות הכדורגל הבין-לאומית; Fédération Internationale de Football Association; FIFA) ופיב"א (התאחדות הכדורסל הבין-לאומית; Fédération Internationale de Basket-ball; FIBA). הוועדה הציבה לעצמה מטרה לטפח ולעודד את המשחק ההוגן בענפי הספורט השונים בעולם. אחד האמצעים שננקטים הוא הענקת שלושה פרסים שנתיים לספורטאים: הפרס הראשון, ע"ש פייר דה קוברטן, מוענק לספורטאי שסייע למתחרה אחר לזכות. הפרס השני, ע"ש ג'ין בורוטרא (Jean Borotra), ניתן לספורטאי על הוגנות בספורט לאורך כל הקריירה. הפרס השלישי, ע"ש ווילי דאומה (Willi Daume), ניתן לספורטאי שקיים את "רוח המשחק ההוגן". כמו כן מוענקות תעודות הוקרה לספורטאים ולארגונים שהפגינו רוח ספורטיבית יוצאת דופן.

משחקי לונדון 2012. הדגל האולימפי נישא על-ידי שמונה ספורטאי עבר

סמלים וסיסמאות

סמל חמש הטבעות

הדגל האולימפי הוצע על-ידי הברון דה קוברטן בשנת 1913. הוא מורכב מחמש טבעות שלובות, כל אחת בצבע שונה — כחול, אדום, שחור, ירוק וצהוב, על רקע לבן. את הרעיון לשילוב הטבעות שאב דה קוברטן כאשר היה אחד מראשי התאחדות הספורט הצרפתית, והוא לקוח מרעיון שתי טבעות שלובות המופיעות בסמל ההתאחדות הצרפתית. הסברה הרווחת היא כי כל צבע של טבעת מייצג יבשת: האדום מסמל את אמריקה, הירוק את אירופה, השחור את אפריקה, הצהוב את אסיה והכחול את אוסטרליה. התפיסה הזו נכונה רק בחלקה. ב-1931 כתב קוברטן:

> *"לדגל האולימפי יש רקע לבן עם חמש טבעות שלובות במרכז: כחולה, צהובה, שחורה, ירוקה ואדומה. העיצוב הוא סמלי; הוא מייצג את חמש יבשות העולם, מאוחדות על-ידי הרעיון האולימפי, בעוד ששת הצבעים הם אלה המופיעים על כל דגלי מדינות העולם של זמננו".*

האתר הרשמי של התנועה האולימפית מדגיש כי הטבעות אכן מייצגות את חמש היבשות, אך בפועל הכוונה הייתה להציג את חמשת הצבעים המופיעים בכל דגלי אומות העולם. קיימת גם סברה כי מאחר שהסמל הוצג לראשונה בקונגרס האולימפי בשנת 1914, המספר 5 ייצג אז את חמשת המשחקים האולימפיים שהתקיימו לפני כן (1896, 1900, 1904, 1908, 1912), והצבעים מייצגים את הצבעים של דגלי המדינות שהשתתפו במשחקים האולימפיים המודרניים. משחקי 1912 היו הראשונים שבהם השתתפו נציגים מכל חמש היבשות המאוכלסות בעולם. מכיוון שמשחקי 1916 לא התקיימו בגלל מלחמת העולם הראשונה הוצג הדגל האולימפי לראשונה במשחקים האולימפיים שהתקיימו באנטוורפן בשנת 1920.

הלהבה והלפיד

הלהבה האולימפית והלפיד האולימפי הם תזכורת לשורשים היווניים העתיקים של המשחקים האולימפיים ונועדו להדגיש את החיבור בין המשחקים העתיקים לאלו המודרניים. תפקידו של הלפיד האולימפי ביוון היה להזכיר את גניבת האש מהאל היווני זאוס (Zeus) על-ידי פרומתאוס (Prometheus). המסורת של הדלקת הלפיד האולימפי חודשה במשחקי אמסטרדם 1928.

משחקי לונדון 2012. הלפיד האולימפי מועבר בספינה על נהר התמזה

מרוץ הלפיד המסורתי, שמתקיים לפני המשחקים האולימפיים, ובו מעבירים הרצים את הלפיד באזורים רבים עד שהוא מגיע לבסוף לאתר המשחקים, נוסד בידי קרל דים Carl Diem, נשיא הוועדה המארגנת של משחקי ברלין 1936. הלפיד מודלק על-ידי ריכוז של קרני השמש בעזרת מראָה, המציתות ענף עץ זית. מהענף הבוער מדליקים מנורת שמן עתיקה, זו מדליקה את הלפיד ומשם מתחיל המסע. הדלקה זו נעשית בטקס רב-רושם באולימפיה

שביוון (מיקומם של המשחקים האולימפיים בעת העתיקה). אלפי נושאי לפיד מעבירים את הלהבה מאולימפיה לעיר המארחת את המשחקים, ובדרך זו מועבר המסר של שלום וידידות בכל מקום שבו עובר הלפיד. מרוץ הלפיד הוא גם מפגן של הקידמה האנושית הקשורה גם היא למצוינות האנושית. כך לדוגמה, הלפיד הוטס בפעם הראשונה במשחקי הלסינקי 1952 ולאחר מכן במשחקי מונטריאול 1976, שבהם נשלחה האש לקנדה באמצעות לוויין, ושם היא הוצתה באמצעות קרן לייזר.

המוטו והאמרה

מוטו הוא ביטוי המורכב מכמה מילים, שמטרתו לבטא דרך חיים או קוד התנהגות. המוטו האולימפי מורכב משלוש מילים לטיניות — Citius, Altius, Fortius — מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר. מילים אלו נועדו לעודד את הספורטאים להיות במיטבם בשעה שהם מתחרים ולבחון את גבול היכולת האנושית שלהם. מוטו זה התקבל בעקבות הצעתו של האב הנרי דידון (Henri Didon), ידידו האישי של דה קוברטן.

האמרה האולימפית הוצעה על-ידי הבישוף אתלברט טלבוט (Ethelbert Talbot) מפנסילבניה (והפכה לסיסמה האולימפית על-ידי דה קוברטן במשחקי לונדון 1908). על-פיה, הדבר החשוב ביותר במשחקים האולימפיים הוא לא רק הניצחון אלא עצם ההשתתפות. פירוש הדבר הוא שהשאיפה לכשעצמה להשגת הניצחון וההתמודדות של האדם הכרוכה בהשקעת מאמץ מרבי הן החשובות.

המוטו והאמרה האולימפיים מייצגים אידיאלים שדה קוברטן האמין בהם וקידם כלקח חשוב לחיים. לקח זה נלמד על-ידי כל אלה שנוטלים חלק בפעילות ספורט בכלל ובמשחקים האולימפיים בפרט.

השבועה האולימפית: ספורטאים, שופטים ומאמנים

שבועת הספורטאים: ההמנון האולימפי והשבועה הם חלק מהפרוטוקול הרשמי של טקס פתיחת המשחקים האולימפיים. השבועה נאמרת על-ידי אחד מספורטאי המדינה המארחת, האוחז בקצה הדגל האולימפי ונשבע בשם כל המתחרים. לראשונה נישאה השבועה במשחקי אנטוורפן 1920. נוסח השבועה המקורי חובר על-ידי דה קוברטן, ומאז שונה כמה פעמים כדי להתאימו לרוח התקופה. נוסח השבועה הראשון היה: *"אנו נשבעים ליטול חלק במשחקים האולימפיים ברוח האבירות, למען כבוד למדינתנו ולתהילת הספורט"*. ב-1961 שונתה השבועה והוסרו ממנה ההיבטים הדתיים-לאומיים: *"אנו מבטיחים ליטול חלק במשחקים האולימפיים ברוח האבירות, למען כבוד לנבחרתנו ולתהילת הספורט"*.

כיום נוסח שבועת הספורטאים הוא כדלהלן:

> *"בשם כל המתחרים, אני מבטיח/ה שניטול חלק במשחקים אולימפיים אלו כשאנו מכבדים ומצייתים לחוקים שנקבעו, מתחייבים לספורט ללא אמצעי המרצה וללא סמים, ברוח ספורטיבית, למען תהילת הספורט וכבוד נבחרתנו"*.

שבועת השופטים: במשחקי מינכן 1972 נוספה שבועת השופטים והנוסח שלה הוא:

> *"בשם כל השופטים ובעלי התפקידים, אני מבטיח שנשפוט במשחקים אולימפיים אלו ללא משוא פנים, כשאנו מכבדים את החוקים שנקבעו ברוח ספורטיבית אמתית ומצייתים להם"*.

שבועת המאמנים: מ-2010 נוספה גם שבועת המאמנים:

> *"בשם כל המאמנים ושאר החברים הנלווים למשלחות הספורטאים, אני מבטיח שנקדיש עצמנו לכך שהרוח הספורטיבית והמשחק ההוגן יישמרו על בסיס עקרונות היסוד האולימפיים"*.

ההמנון האולימפי

ההמנון בוצע בפעם הראשונה בטקס הפתיחה של המשחקים האולימפיים באתונה ב-1896. בשנים שלאחר מכן הפקידה כל מדינה מארחת בידי מוזיקאים שונים את ההלחנה של המנון ייחודי עבור המשחקים האולימפיים שנערכו בה. בשנת 1958 הכריז הוועד האולימפי הבין-לאומי על המנונם של ספירוס סמאראס (Spiros Samaras) וקוסטיס פאלאמאס (Kostis Palamas) כהמנון הרשמי של המשחקים האולימפיים, והוא הושמע לראשונה במשחקי רומא 1960. הוא משמש עד היום כהמנון שמבוצע בכל טקסי הפתיחה של המשחקים האולימפיים.

הכפר האולימפי

במשחקים האולימפיים הראשונים אכסנה כל משלחת את ספורטאיה בנפרד. במשחקי פאריז 1924 הוחלט כי מכאן ואילך יתארחו הספורטאים ב"כפר אולימפי". מלבד פתרון הבעיה המעשית נודעת לצעד זה גם חשיבות ערכית, והיא עולה בקנה אחד עם הרעיון האולימפי: ריכוז כל הספורטאים באווירה של ידידות ואחווה ויצירת 'משפחה' אולימפית מעבר למחיצות הלאומיות והגזעיות.

אתגרים בהחלת הרעיון האולימפי

סוגיית החובבנות

מאז היווסדה, עמדה התנועה האולימפית בפני אתגרים רבים שהציבו לפניה החלתם של הרעיונות האולימפיים. השינויים הדינאמיים בתחום הפוליטי, הכלכלי והחברתי, שחלו מאז הקמתה בעולם, הצריכו אותה לא אחת להתמודד עם הפער שנוצר בין האידיאה האולימפית ה'טהורה' לבין המציאות שנוצרה הלכה למעשה.

דוגמה להתמודדות כזו הייתה סוגיית החובבנות, שהעסיקה את התנועה האולימפית במשך עשרות שנים. מראשיתה ייעדה התנועה האולימפית את עצמה אך ורק לספורטאים חובבנים. האידיאה העומדת מאחורי רעיון זה היא כי ספורט אינו 'מקצוע' לכשעצמו אלא עיסוק הכרחי שנועד לאדם בשעות הפנאי שלו לשם עונג ובריאות. הספורט, על מכלול ערכיו (שבאים לידי ביטוי ברעיונות האולימפיים), נועד להיות חלק מפעילותו של האדם ולא עיקרה ובוודאי שלא כדי לקבל עליה שכר.

בתחילת שנותיה, התנועה האולימפית הקפידה מאוד על קיום עקרון החובבנות, וידועים בעיקר שני החרמות של ספורטאי-על שהואשמו ב'מקצוענות': ג'ים טורפ (Jacobus Franciscus Thorpe) היה האלוף האולימפי בקרב-חמש ובקרב-עשר במשחקי שטוקהולם 1908, אך מדליות הזהב שבהן זכה נשללו ממנו, כי שנים אחדות לפני המשחקים הוא שיחק בקבוצת בייסבול וקיבל על כך שכר זעום. ספורטאי-על אחר היה הפיני פאבו נורמי (Paavo Johannes Nurmi), שזכה במדליות במרוצים בינוניים וארוכים במשחקי אנטוורפן 1920, פאריז 1924 ואמסטרדם 1928. על נורמי נאסר להשתתף במשחקי לוס-אנג'לס 1928, כיוון שקיבל דמי נסיעה גבוהים מדי עבור השתתפות בתחרויות שונות כמסווה לשכר שקיבל.

עקרון החובבנות של התנועה האולימפית עורר בעקבותיו ביקורת כבר בתחילת דרכה. הטענה המרכזית הייתה כי בפועל,

רק לבני המעמדות האמידים יש די פנאי לעסוק בספורט ולהתחרות במשחקים האולימפיים, ורק הם יכולים להרשות לעצמם לנסוע לתחרויות ולהשתתף בהן ללא חשש מהוצאות הנסיעה ומאובדן ימי העבודה. ביקורת זו הייתה גם אחת הסיבות המרכזיות לכך שבין שתי מלחמות העולם נוסדה תנועת "ספורט הפועלים", שהתנגדה לתנועה האולימפית וניסתה ליצור חלופה של ספורט לא-הישגי המיועד גם לפועלים, תוך קיום "משחקים אולימפיים לפועלים" (זו גם הייתה הסיבה ש"הפועל" בארץ-ישראל, שהשתייך לספורט הפועלים, לא הצטרף לוועד האולימפי הארץ-ישראלי עם הקמתו).

הרץ הפיני פאבו נורמי לא הורשה להשתתף במשחקי לוס-אנג'לס 1928, כיוון שקיבל דמי נסיעה גבוהים מדי עבור השתתפות בתחרויות שונות כמסווה לשכר שקיבל

ככל שהתחזקה התנועה האולימפית, התחזקה וגברה יוקרתם של המשחקים האולימפיים, כך גם נוצר קושי רב יותר לשמור על עקרון החובבנות. התחרות הבין-מעצמתית במסגרת המשחקים האולימפיים לאחר מלחמת העולם השנייה והרצון לזכות במדליות אולימפיות כחלק ממאבק זה הביא, בפועל, לעקיפת עקרון החובבנות. בגוש המזרחי למשל, הגיוס לשירות צבאי היווה מסווה להכנה מקצוענית לכל דבר של הספורטאים, ובארה"ב עשו

זאת חלקם כ'תלמידי מכללות'. בסופו של דבר, ניסיונות הוועד האולימפי ונשיאיו לשמר את עקרון החובבנות [בלט במיוחד בתחום זה אוורי בראנדג' (Avery Brundage)] לא עלו יפה, והתנועה האולימפית נאלצה לוותר על עקרון החובבנות. הופעתה של נבחרת הכדורסל המקצוענית האמריקנית ("נבחרת החלומות") במשחקי ברצלונה 1992 מסמלת רשמית את תום עידן החובבנות במשחקים האולימפיים. ראשי הוועד האולימפי הבינו שלא ניתן לארגן את המשחקים בתקופה שבה הם הפכו לממוסחרים — ללא הופעת הספורטאים הבכירים.

נבחרת הכדורסל של ארה"ב ("Dream Team") במשחקי ברצלונה 1972. הופעתה סימלה רשמית את תום עידן החובבנות במשחקים האולימפיים

הפוליטיזציה של המשחקים

דוגמה נוספת להתמודדות של התנועה האולימפית עם אחד הרעיונות המרכזיים של האולימפיזם נסבה סביב הפוליטיזציה של המשחקים והפיכתם לאמצעי של מאבקים לאומיים. באמנה האולימפית נאמר כי: *"יש להעמיד בכל מקום את הספורט לשירות ההתפתחות ההרמונית של האדם, במטרה לעודד את הקמתה של חברה הדוגלת בשלום תוך שמירה על הכבוד ההדדי".*

בפועל נוצר פרדוקס שעל-פיו, ככל שהמשחקים האולימפיים הפכו ליוקרתיים ומתוקשרים יותר, כך הם הפכו לזירה של עימותים לאומיים ובפועל שירתו בדיוק את המטרה ההפוכה של יעד אולימפי זה. במקום לשמש כאמצעי של אחווה, שלום ושמירה על הכבוד ההדדי, הם היוו ביטוי של עוינות, מאבק ושימוש ציני במשחקים להשגת יעדים שנוגדים לא אחת את הערכים האולימפיים.

עוד לפני מלחמת העולם הראשונה נאלצה התנועה האולימפית להתמודד עם בעיית המיעוטים הלאומיים שהעסיקה את אירופה לפני המלחמה. הצ׳כים, האירים והפינים למשל, סירבו לשאת את דגלי המדינות ששלטו בהם. הוועד האולימפי מצא לנכון להתייחס לבקשתם, ומתוך ניסיון לשמור על הכבוד ההדדי אִפשר למיעוטים אלו לשאת גם דגלונים לאומיים נוסף לדגל הרשמי.

אחת הדוגמאות המפורסמות ביותר של הפער בין הרעיון האולימפי ליישומו היא קיומם של המשחקים האולימפיים בברלין 1936 — בירתה של המדינה הנאצית. המשחקים בברלין שימשו במה בידי המפלגה הנאצית לפיאורה של מדינה רצחנית וטוטליטרית וניסיון להוכיח את עליונות תורת הגזע. התמונה של היטלר כמי שפותח את המשחקים האולימפיים מסמלת את הפער הגדול ביותר שניתן להעלות על הדעת בין האולימפיזם לבין החלתו בפועל.

לאחר מלחמת העולם השנייה הפכו המשחקים האולימפיים לזירה של מאבק בין-גושי במסגרת המלחמה הקרה. היוקרה בהשגת מדליות והניצחון ה׳גושי׳ במשחקים האולימפיים היו אמצעי נוסף של המלחמה. ברית-המועצות הסובייטית, שהחרימה את המשחקים לפני מלחמת העולם השנייה, החליטה מ-1952 להשתתף בהם והתחרויות הפכו למעין מלחמה בין-גושית. אחד השיאים של המאבק הבין-גושי היה ההחרמות ההדדיות: ארה״ב

וחלק מתומכיה החרימו את משחקי מוסקווה 1980, וברית המועצות וחלק מהגוש המזרחי מצדם החרימו את משחקי לוס-אנג'לס 1984.

הזירה האולימפית שימשה לא אחת כבמה להפגנות פוליטיות ולאומיות. כך לדוגמה, האצנים האמריקנים טומי סמית (Tommie Smith) וג'ון קרלוס (John Carlos) הניפו אגרוף עטוף בכפפה שחורה על הפודיום במשחקי מכסיקו 1968 כהזדהות עם תנועת ה"כוח השחור", שלחמה בשנות השישים של המאה הקודמת למען זכויות השחורים בארה"ב. הדוגמה המצמררת ביותר לניצול הבמה האולימפית הייתה חטיפתם ורציחתם של 11 הספורטאים הישראלים במשחקי מינכן 1972 על-ידי ארגון טרור פלשתינאי בשם "ספטמבר השחור", כחלק מפעילות טרור שביצע ארגון זה נגד ישראל תוך שימוש בזירה האולימפית להעלאת המודעות לבעיה הפלשתינאית

הניצול של הזירה האולימפית להשגת יעדים לאומיים ופוליטיים נבע במידה רבה מעמדת הוועדים האולימפיים הלאומיים, הנתונים לא אחת להשפעות של הממשלות המקומיות, בעוד הנטייה של

הוועד האולימפי הבין-לאומי הייתה להימנע ככל האפשר ממעורבות פוליטית ולקיים את ה"בין-לאומיות" של האמנה האולימפית. בשנות השישים ניסה אפילו נשיא הוועד האולימפי אוורי בראנדג' — ללא הצלחה — לבטל את הנפת הדגלים הלאומיים בעת השמעת ההמנונים ולהמיר זאת בתרועת חצוצרות ובהנפת הדגל האולימפי בלבד. עמדה זו עוררה לא אחת ביקורת על הוועד האולימפי העולמי על כך שהוא מעניק, לכאורה, לגיטימציה לתופעות הנוגדות את הרוח האולימפית והערכים של האמנה האולימפית. קיום המשחקים בברלין הנאצית ש-דה קוברטן עצמו תמך בקיומם וקיום המשחקים בבייג'ין 2008 למרות פגיעה בזכויות האדם ויחסה של סין לטיבט הן דוגמאות לכך. יש לציין כי לא אחת הוצגה המעורבות הלאומית על-ידי הוועדים הלאומיים עצמם כפגיעה בערכים האולימפיים. כך למשל, ההחרמה של ארה"ב את משחקי מוסקווה 1980 הוצגה כאקט כנגד הפלישה הסובייטית לאפגניסטן ועקב יחסה לפיזיקאי אנדרי סחרוב, זוכה פרס נובל לשלום. החרם של מדינות אפריקה על משחקי מונטריאול 1976 הוצג כמחאה על הפרת החרם על דרום אפריקה על-ידי ניו-זילנד.

עם זאת, חשוב לציין כי למרות הנטייה הכללית להימנע ממעורבות בין-לאומית, הוועד האולימפי העולמי עצמו היה מעורב לא אחת בהחלטות בעלות אופי מדיני, בנסיבות שבהן הוא סבר שיש בהחלטות אלה תרומה למימוש הערכים האולימפיים. בשנת 1920 נאסר על גרמניה ואוסטריה להשתתף במשחקים האולימפיים באנטוורפן ועל גרמניה ויפן — במשחקי לונדון 1948 בגלל חלקן כאחראיות למלחמות העולם. הוועד האולימפי הרחיק את דרום אפריקה מהתנועה האולימפית משנת 1964, ובכך תרם למאמץ הבין-לאומי להילחם במשטר האפרטהייד. עם זאת, פעולות בעלות אופי מדיני של הוועד האולימפי העולמי היו מוּנָעות לא אחת על-ידי לחצים ואינטרסים בין-לאומיים שאין להם קשר למימושה של האמנה האולימפית. כאלה הן, לדוגמה, אי-ההכרה במזרח גרמניה כישות נפרדת עד שנות השישים ודחיקת רגליה של טאיוואן (מקודם סין הלאומית או פורמוזה) על חשבונה של סין העממית.

כמו כן — ההכרה בוועדים אולימפיים לאומיים ומתן אפשרות לספורטאיהם להשתתף במשחקים האולימפיים עוד טרם הכיר בהם האו"ם כמדינה (פלשתין וקוסובו). כיום יש בוועד האולימפי כ-205 ועדים מקומיים ובאו"ם רק 193 מדינות.

אתגר הסימום

דוגמה נוספת לאתגר שעמו התמודדה ומתמודדת התנועה האולימפית היא בעיית הסימום. האמנה האולימפית מדברת על מתן דוגמה אישית ועל כיבוד עקרונות מוסר בסיסיים, שמשמעותם בין היתר היא השגת ניצחונות במשחק הוגן, ללא כל שימוש באמצעים פסולים. היוקרה והחשיבות שמקנה זכייה במדליה אולימפית (שכיום יש בה גם רווח כלכלי לא קטן) הביאו בעקבותיהם שימוש בסמים, שתכליתם לשפר את ההישגים הספורטיביים.

השימוש באמצעי סימום רווח כבר בראשיתם של המשחקים האולימפיים, אך ככל שהם התמקצעו והפכו לכלי במאבק הבין-גושי כך גם הלך וגבר היקף השימוש בהם. בסקר שנערך בשנת 1972 בכפר האולימפי במינכן הודו 68 אחוזים מהנשאלים בשימוש בחומרים אסורים. במשחקים האולימפיים בסיאול 1988 נפסלו 11 ספורטאים, והפסילה הזכורה מכולם היא זו של בן ג'ונסון (Benjamin Sinclair Jhonson "Ben") הקנדי, שניצח בריצה ל-100 מ'. כיום גם ידוע בוודאות שהישגיהם של עשרות ספורטאים מזרח גרמניים נעשו תוך שימוש באמצעי סימום במסגרת ממלכתית מאורגנת.

הסימום והאמצעים להעלמת הראיות לנטילתם מהווים את אחת ההפרות המרכזיות של הרעיון האולימפי. זהו אחד האתגרים הגדולים של התנועה האולימפית, המנסה זה שנים להילחם בתופעה זו בהצלחה חלקית. המאבק מתבטא בין היתר בהנהגת בדיקות סמים חמורות גם בתקופת האימונים, בהענשה של העבריינים ובהנחלת ערכי המשחק ההוגן. זהו מאבק מתמשך, שיש בו הישגים רבים אך הוא לא הצליח עדיין למנוע את התופעה.

אתגרים נוספים

שלושת האתגרים שצוינו לעיל אינם היחידים שעמם התמודדה ומתמודדת התנועה האולימפית. ביניהם ניתן לציין גם את מסחור המשחקים, שאינו מאפשר, הלכה למעשה, לכל מדינה לארח אותם ופוגם בעקרון ה"הבין-לאומיות". לכך נוספת הבעיה של ייצוג הנשים במוסדות התנועה ובתחרויות הפוגעת בערך השוויון. גם העיקרון של "העיקר ההשתתפות" אינו תמיד עולה בקנה אחד עם המאמצים הרבים להשגת ניצחון ואפילו בכל מחיר.

יתר על כן, אתגר רציני וחשוב של התנועה האולימפית הוא עצם ההקניה של הערכים האולימפיים עצמם. בעיני חלק גדול מהציבור נתפסת התנועה האולימפית כגוף שעיקר תפקידו הוא לארגן את המשחקים האולימפיים, הנחשבים לגולת הכותרת של התחרויות הספורטיביות המקצועניות בעולם. לא קיימת מודעות מספקת כי מדובר בראש ובראשונה ב"תנועה", שתכליתה להקנות ערכים באמצעות הפעילות הספורטיבית. הפעילות שנעשתה, נעשית ותיעשה לקידום הערכים האולימפיים היא אתגר חשוב ומרכזי של התנועה האולימפית.

יעדים לעתיד

ראשי התנועה האולימפית מבינים היטב כי לנוכח השינויים הפוליטיים, החברתיים והכלכליים המתרחשים בעולם עליהם להכין את עצמם לעולם המשתנה ובהתאם — גם את ערכיה. לפיכך יזם תומאס באך, נשיא הוועד הבין-לאומי מאז 2013, תהליך לימוד, בדיקה והסקת מסקנות תחת הכותרת: "אג'נדה 2020". בתהליך זה נטלו חלק מאות מומחים, שחולקו ל-14 קבוצות עבודה ובחנו 1,200 הצעות ורעיונות שהתקבלו מארגונים ברחבי העולם (ו-43,500 מיילים מאנשים פרטיים). בסיומו של התהליך אישר הוועד האולימפי הבין-לאומי, בדצמבר 2014, המלצות העוסקות בשלושה היבטים שונים:

1. **היבט כלכלי.** במטרה לאפשר לערים רבות יותר להתמודד על אירוח המשחקים האולימפיים ולהנגיש את המשחקים והרעיונות האולימפיים למקומות נוספים, יש לפעול בשני מסלולים במקביל: הקטנת עלויות של ארגון המשחקים, בין השאר על-ידי הפסקת בניית 'פילים לבנים' ושימוש במתקני ספורט קיימים ובמתקנים ארעיים, תוך פיזור התחרויות בכמה ערים ובמקרים מיוחדים ביותר ממדינה אחת.

2. **היבט חברתי.** בקטגוריה זו יש להדגיש שלושה תחומים:

(א) הגנת הסביבה ומדיניות בת-קיימא בתכנון ובקיום המשחקים האולימפיים כמו גם בפעילות השוטפת של הוועדים האולימפיים הלאומיים. הדגש הוא על שמירה על המשאבים הטבעיים של המדינה וצמצום הפגיעה שנגרמת לעיר המארחת, כמו גם דאגה למורשת העירונית ביום שלאחר המשחקים (דוגמה בולטת היא הקמת המתחמים הארעיים במשחקי לונדון 2012, שפורקו מיד לאחר המשחקים).

(ב) שוויון מגדרי בין הספורטאיות והספורטאים האולימפיים (במשחקי לונדון 2012 נכללו ספורטאיות בכל אחת מ-204 המשלחות האולימפיות הלאומיות) ושאיפה דומה להשתתפות נשים בגופים המקצועיים ובגופים הנבחרים של התנועה האולימפית. אחת המטרות היא לקדם מצב שבו 50% מהמשתתפים יהיו נשים.

(ג) פעילות עם הדור הצעיר ולמענו. יכולתו של הוועד האולימפי הבין-לאומי להישאר רלוונטי בעת החדשה תלויה רבות ביכולתו לפנות לדור הצעיר ולדבר בשפתו. חלק מהמלצות "אג'נדה 2020" (ובפרט המלצה 23) הן לייצר קשרים וירטואליים עם ספורטאים ומתנדבים ולחזק את הקשר הכללי עם הציבור. בדגש על בני נוער, ההמלצות כוללות הכנסת ענפי ספורט פופולריים בקרב הדור הצעיר לתכנית המשחקים האולימפיים וארגון

משחקים אולימפיים לנוער; זאת לצד פעילות חינוכית לעידוד פעילות גופנית.

3. **היבט פוליטי.** במטרה לאפשר לעצמה להמשיך ולנווט במים הסוערים של השינויים המתרחשים בזירה הבין-לאומית ולהימנע מלהיקלע לעימותים בזירה זו, החליטה התנועה האולימפית להקים "מערכת מיגון אולימפית". מצד אחד — הידוק השותפות עם האו"ם ומצד שני חיזוק שיתוף הפעולה עם ממשלות (ישירות או באמצעות הוועדים האולימפיים הלאומיים). שיתוף עם ממשלות יוכל להתקיים רק אם הן תכבדנה את האוטונומיה של הוועדים הלאומיים, ואלו יפעלו בשקיפות תוך קיום מינהל תקין.

סיכום

האתגר העומד בפני התנועה האולימפית במאה ה-21 הוא לשמר ולחזק את 'מוצר' המרכזי שלה — המשחקים האולימפיים (קיץ וחורף), משחקים שיש להם ערך מוסף מעבר להיותם תחרויות ספורט. כמו כן — לשמר את מעמדה כתנועה בין-לאומית בעלת ערכים אוניברסליים. מימוש המלצות אג'נדה 2020 יסייע לה בין היתר:

- להביא את המשחקים האולימפיים לאוכלוסיות שעד כה נמנע מהם הדבר בשל העלויות הגבוהות, וזאת על-ידי עדכון הקריטריונים לבחירת העיר המארחת.
- לאפשר גמישות רבה יותר בעדכון תכנית הספורט של המשחקים האולימפיים עם הפנים לדור הצעיר ולאוכלוסייה המקומית המארחת את המשחקים.
- לשמור על ספורט נקי (הימורים בלתי חוקיים), ספורטאים נקיים (מאבק חסר פשרות בסימום בספורט) וסביבה נקייה (אירועים ותחרויות התורמים לקידום איכות החיים והסביבה של הקהילה שבה הם מתקיימים).

- לפעול בנחישות לשילוב מגזרים חדשים באוכלוסייה במסגרת פעילות התנועה האולימפית תוך מתן דגש על צעירים ונשים.
- לשתף פעולה עם ממשלות וארגונים בין-לאומיים לקידום הערכים האולימפיים תוך הבנת האינטרסים והמערכת הרב-תרבותית שבמסגרתה הם פועלים.
- לשמור על העיר המארחת (כלכלית, סביבתית, חברתית) ביום שאחרי המשחקים.

Atlanta 1996
Atlanta 1996

Barcelona '92

Lillehammer '94

Calgary '88

SEOUL
1988

Games of the XXIIIrd Olympiad Los Angeles 1984

OLYMPIAD-80
MOSCOU MOSCOW MOCKBA

NAGANO
1 9 9 8

torino 2006

ATHENS 2004

SALT LAKE 2002

Sydney 2000

sochi.ru
2014
SOCHI 2014

london

vancouver 2010

Beijing 2008

PyeongChang 2018

Rio2016

מקורות נבחרים לקריאה

גיל, ע' (1976). **המשחקים האולימפיים.** רמת גן: מסדה ועם הספר.

גלילי, י' (2003). **יובל לוועד האולימפי בישראל: 1952-2002.** ירושלים: משרד החינוך והתרבות.

דוידוב, ה' (2014). **אולימפיזם בפעולה: לבנות עולם טוב יותר באמצעות הספורט.** נייר עמדה: הוועד האולימפי הישראלי.

Chappelet, J. L., & Kübler-Mabbott, B. (2008). **International Olympic Committee and the Olympic system (IOC): the govermance of world sport.** London: Routledge.

Gafner, R. (Ed.). (1994-1997). **The International Olympic Committee, one hundred years, 1894-1994: the idea, the presidents, the achievements.** Lausanne: IOC.

Horne, J., & Whannel. G. (2011). **Understanding the Olympics abingdon.** Oxon: Routledge.

Lenskyj, H., & Wagg, S. (2012). **The palgrave handbook of Olympic studies.** New York: Palgrave Macmillan.

Miller, D. (2012). **The official history of the Olympic Games and the IOC: Athens to London, 1894-2012**. Mainstream Publishing.

Naul, R. (2008). **Olympic education.** Oxford: Meyer & Meyer Sport.

Pound, R. (2004). **Inside the Olympics: a behind the scenes look at the politics, scandals and the glory of the Games.** Etobicoke: Wiley.

Roche, M. (2000). **Mega-events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture.** London: Routledge.

The Olympic Museum. (2013). **Olympism and the Olympic Movement.** Lausanne.

IOC Website – The Olympic Charter http://www.olympic.org/olympic-charter/documents-reports-studies-publications.